

УДК 377.1:37.014.5

Ірина Гриджук

АДАПТАЦІЯ ОПИТУВАЛЬНИКА “СТИЛЬ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ”

Психологічні дослідження прийняття рішень людини в умовах невизначеності включають аналіз як когнітивних складових, так і особистісних аспектів регуляції його виборів [4; 7]. Також достатньо розробленим є питання індивідуально-особистісних властивостей, які, ймовірно, опосередковують регуляцію рішень і дій саме в ситуаціях прийняття рішення. Розроблені й адаптовані опитувальники, які спрямовані на дослідження рівня толерантності/інтолерантності до невизначеності (опитувальник А. Фернхема в адаптації Т. Корнілової, 2009 р.), готовності до ризику, раціональності (опитувальник Т. Корнілової), уважності, втечі, прокрастинації та надуважності (опитувальник Л. Манна в адаптації Т. Корнілової, 2013 р.). Згадані опитувальники є засобами діагностики складових стилю прийняття рішень.

Опитувальник “Мій стиль прийняття рішень” (My decision-making style) Г. Сілвера та Р. Хансона спрямований саме на дослідження стилю прийняття рішення в цілому, а не окремих його компонентів. Це і зумовило вибір опитувальника для адаптації.

Метою дослідження є адаптація опитувальника “Мій стиль прийняття рішень” українською мовою, тобто створення еквівалентного варіанту інструмента з урахуванням етнолінгвістичних особливостей популяції.

Т. Індіна розглядає прийняття рішень як контрольований процес і вважає, що прийняття рішень може бути проаналізоване і як процес, і як результат, і як різновидність процесу вибору або вирішення завдання [4].

Прийняття рішень – процес неоднозначний, який включає в себе декілька компонентів: когнітивний (інтелектуальний, раціональний), який має на увазі генерування нових ідей, конструювання можливих альтернатив рішення, аналіз і оцінку ситуації, вибір вірного рішення; емоційний та поведінковий. Крім того, важливим є врахування емоційного компонента рішення. Крім емоцій, на прийняття рішення можуть також впливати інші психологічні компоненти: мотиви, цінності, установки, світогляд, особливості характеру людини. Третій компонент рішення – поведінковий – є безпосередньою практичною реалізацією прийнятого рішення, його здійснення. Він включає різноманітні стилі та стратегії реалізації, темп і швидкість, гнучкість, варіативність або ригідність.

На прийняття рішення може впливати безліч факторів: особистісний профіль людини, ситуація й обставини, думка значущого оточення, наявність необхідної інформації, потреби і мотиви, рівень інтелекту, готовність піти на ризик і багато іншого [5; 8].

Як уже зазначалося, достатньо розроблені значення індивідуально-особистісних властивостей, які опосередковують регуляцію рішень. Значним вкладом у дослідження цього питання є розробки Т. Корнілової.

Дослідниця зазначає, що у питанні про те, які складові інтелектуально-особистісного потенціалу в першу чергу пов'язані з продуктивними рішеннями, переважний акцент робиться на найбільш вивчених особистісних властивостях (від тривожності до особистісних рис із факторів великої п'ятірки). Разом із тим Ю. Козелецький зазначає, що в ситуаціях прийняття рішення з характеристиками вибору можуть корелювати, наприклад, характерологічні властивості, зокрема "мотиваційні тенденції" за опитувальником Едвардса [5; 7].

Окремі дослідники (Е. Завершнева, В. Зінченко, Т. Корнілова) однією з особистісних рис, яка впливає на прийняття рішення, вважають толерантність до невизначеності, яка в широкому розумінні трактується як "здатність людини приймати конфлікт і напруження, які виникають у ситуації подвійності, протистоять незв'язаності інформації, приймати неминуче, не відчувати себе некомфортно перед ситуацією невизначеності". Становлення цього поняття бере початок у теорії рис Р. Олпорта [1; 2; 3; 7].

Ефективним інструментарієм дослідження рівня толерантності до невизначеності є "Новий опитувальник толерантності-інтолерантності до невизначеності" А. Фернхема в апробації Т. Корнілової, адаптований у 2009 р. [7].

Ще одними особистісними властивостями, які відображають характеристики особистісної регуляції виборів суб'єкта (як прийняття рішень) у контексті життєвих ситуацій, є готовність до ризику та раціональність.

Ці властивості стали основою для опитувальника "Особистісні фактори прийняття рішень" Т. Корнілової (2011 р.). В основі добору пунктів опитувальника лежала методика Q-сортування німецького психолога Х. Вольфрама, що включала спочатку 3 шкали: нерішучість, ризикованість і раціональність. В опитувальнику Т. Корнілової були посилені дві останні шкали, а шкала нерішучості усунена, оскільки виявилася пов'язаною з тривожністю, але не з характеристиками виборів суб'єкта. Російськомовна модифікація включає 2 шкали: 1) особистісна готовність до ризику; 2) суб'єктивна раціональність.

Готовність до ризику в концепції Т. Корнілової розуміється як особистісна властивість саморегуляції, що дозволяє людині приймати рішення і діяти в си-

туаціях невизначеності. Це не стільки особистісна диспозиція, скільки досить генералізована характеристика способів виходу суб'єкта із ситуацій невизначеності. Як індивідуальна характеристика ця готовність припускає також оцінку суб'єктом свого минулого досвіду. Шкала "раціональності" вимірює готовність обдумувати свої рішення і діяти при можливо повному орієнтуванні в ситуації, що може характеризувати різні, у т. ч. і ризиковані рішення суб'єкта.

Ще однією адаптацією Т. Корнілової є "Мельнбурнський опитувальник прийняття рішень" (2013 р.). Його обґрунтування будується на використанні теорії конфлікту І. Дженіс та Л. Манна, у якій йдеться про три умови, які визначають опору людини на той чи інший копінг у стресовій ситуації при прийнятті рішень: 1) обізнаність про серйозні ризики, пов'язані з бажаними альтернативами; 2) надія знайти кращу альтернативу; 3) віра в те, що людина у своєму розпорядженні має достатню кількість часу для пошуку та зважування альтернатив. У цій моделі особа, яка приймає рішення, розуміється як суб'єкт, що перебуває в ситуації психологічного стресу, який намагається впоратися з мотиваційними й емоційними "силами", що конфліктують у регуляції вибору. Опитувальник містить такі шкали: "уважність", "втеча", "прокрастинація" та "надуважність".

Опитувальник "Стиль прийняття рішень" (My decision-making style) був розроблений Г. Сілвером та Р. Хансоном і адаптований для Департаменту освіти Джорджії у 2003 р. Він складається з шести запитань із чотирма варіантами відповідей, кожен із яких включений до однієї зі шкал (разом – 24 запитання). Для прикладу наводимо перше запитання опитувальника.

Приймаючи рішення, я застосовую такий підхід: а. Думаю над рішенням, розглядаю його з різних точок зору, аналізую варіанти й обираю найбільш логічне рішення. б. Виходжу за межі фактів, щоб побачити ширшу картину ситуації, а прийняття рішення довіряю своїй інтуїції. с. "Заглиблююся" у рішення, щоб зрозуміти, що відчуватиму я й інші люди, й обираю той варіант, правильність і прийнятність якого я відчуваю. д. Поступовими кроками, спираючись на свій попередній досвід, обираю той варіант, який є прагматичним і реалістичним.

Опитувальник містить чотири шкали: послідовний стиль прийняття рішень, логічний, глобалістичний і стиль прийняття рішень на основі привабливості. Згідно з інструкцією, досліджуваному пропонується прочитати запитання та варіанти відповідей, обрати один і оцінити його за такими критеріями: 5 – я роблю це практично весь час; 4 – я роблю це часто; 3 – я роблю це більш ніж половину часу; 0 – я роблю це рідко або ніколи. Максимальна сума балів повинна становити 5 балів. Наприклад, якщо досліджуваний оцінив один із варіантів 4-ма балами, то він повинен присвоїти один бал ще одному варіанту (табл. 1).

Приклади відповідей досліджуваних, згідно з оригінальною інструкцією

Запитання №1	Запитання №1	Запитання №1
A=3	A=4	A=3
B	B=1	B
C=2	C	C=1
D	D	D=1

Відповідно до мети дослідження було поставлено такі завдання: 1) здійснення перекладу англійської версії українською мовою; 2) забезпечення еквівалентності оригіналу і кінцевої версії опитувальника; 3) адаптація опитувальника до етнолінгвістичних особливостей популяції; 4) оцінка надійності та валідності отриманого інструмента.

На етапі перекладу над опитувальником працювали: 1) переклад оригіналу здійснювала Точинська-Дзюбек Оксана Григорівна (магістр кафедри перекладознавства і контрастивної лінгвістики факультету іноземних мов Львівського національного університету імені Івана Франка); 2) розробку попередньої версії опитувальника провели Гриджук Ірина Олегівна (аспірант кафедри психології філософського факультету Львівського національного університету імені Івана Франка) та Точинська-Дзюбек Оксана Григорівна; 3) в експертизі та створенні тест-версії опитувальника брали участь Партико Тетяна Борисівна (кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології філософського факультету Львівського національного університету імені Івана Франка), Гриджук Ірина Олегівна.

На етапі розробки попередньої версії опитувальника було прийняте рішення про внесення змін до інструкції у зв'язку з її складністю в оригінальному варіанті. Досліджуваним пропонувалося заповнити бланк відповідей згідно з трьома варіантами інструкції: 1) оригінального, запропонованого авторами; 2) проранжувати відповіді до кожного запитання (цифрою "1" позначався варіант, який використовується найчастіше, цифрою "2" – варіант, який використовується часто, але менше; цифрою "3" – варіант, який використовується ще рідше, та цифрою "4" – варіант, який використовується найрідше); 3) оцінити кожний варіант відповіді відповідно до частоти його використання (1 – ніколи; 2 – рідко; 3 – час від часу; 4 – часто; 5 – дуже часто).

На етапі адаптації опитувальника до етнолінгвістичних особливостей популяції проводилося пілотажне тестування й інтерв'ювання респондентів. У пілотажному дослідженні взяли участь 80 осіб віком від 20 до 55 років, з них 44 жінки та 36 чоловіків – студенти факультету іноземних мов

Львівського національного університету імені Івана Франка та особи, які вільно володіють англійською мовою (філологи та перекладачі), в результаті якого було проведено децентрінг (внесення змін в опитувальник за результатами інтерв'ювання) та створено остаточну версію опитувальника.

Оцінку надійності інструмента, отриманого внаслідок мовної та культурної адаптації опитувальника Г. Сілвера та Р. Хансона на визначення стилів прийняття рішень, було виконано за допомогою визначення коефіцієнта α -Кронбаха (оцінка внутрішньої консистентності).

Оцінка конструктивної валідності української версії здійснювалася шляхом визначення її факторної структури. За допомогою конфірмаційного факторного аналізу (КФА) було перевірено, наскільки структура, яка задається ключем оригіналу опитувальника, узгоджується з отриманими на українській вибірці емпіричними даними.

Характеристика групи досліджуваних. Дослідження проводилося з квітня по червень 2013 р. Була проведена попередня адаптація опитувальника “Стиль прийняття рішень” українською мовою на групі досліджуваних загальною чисельністю 205 осіб. З них 80 осіб увійшли до групи для проведення пілотажного тестування; для валідизації українського варіанту опитувальника кількість досліджуваних склала 125 осіб віком від 22 до 56 років, з них 67 чоловіків і 58 жінок. Опитування проводилося у груповій та індивідуальній формах на добровільних засадах, одним із мотивів участі у дослідженні була гарантія отримання індивідуальних результатів у роздрукованому варіанті або ж електронною поштою.

Результати дослідження.

Як уже зазначалося, для емпіричної перевірки відповідності попередньої української версії опитувальника й оригіналу було проведене дослідження, у якому взяли участь 80 осіб. Всім досліджуваним спочатку пред'являвся оригінал опитувальника, а потім її український варіант. Інструкція давалася тією мовою, що і текст опитувальника. Інтервал між заповненнями двох варіантів становив приблизно один тиждень.

Для перевірки надійності опитувальника оцінювалася внутрішня узгодженість кожної шкали. Внутрішня консистентність визначалася розрахунком коефіцієнта α -Кронбаха. Коефіцієнт α -Кронбаха для кожної шкали розраховувався три рази, для кожного варіанту інструкції (табл. 2).

Як бачимо з таблиці 1, коефіцієнт α -Кронбаха при опрацюванні опитувальника згідно з оригінальною інструкцією (варіант 1) є доволі низьким для кожної шкали, що підтверджує припущення про певну складність інструкції, складеної авторами опитувальника. Проте з двох запропонованих нових варіантів досить високі показники є лише в останньому

(№ 3). Інструкція, яка передбачає ранжування характеристик, пропонує до кожного запитання, також викликала певні труднощі у досліджуваних, що і відобразилося у значеннях коефіцієнта α -Кронбаха.

Таблиця 2

Значення коефіцієнта α -Кронбаха для шкал української версії опитувальника “Стиль прийняття рішень” для 1, 2 та 3 варіантів інструкції при $p < 0,05$

Назва шкали	Коефіцієнт α -Кронбаха		
	Варіант 1	Варіант 2	Варіант 3
Послідовний стиль	0,34	0,27	0,6
Логічний стиль	0,46	0,56	0,78
Глобалістичний стиль	0,26	0,28	0,61
Стиль вибору на основі привабливості	0,44	0,53	0,52

При опрацюванні опитувальника згідно з третім варіантом інструкції значення коефіцієнта α -Кронбаха є доволі високими для кожної шкали, що дозволяє зробити висновок про їх гомогенність і продовжити адаптацію опитувальника.

В якості основного методу валідизації був використаний конфірматорний факторний аналіз (КФА), який дозволяє аналізувати весь багатовимірний об'єм даних і наділений строгими статистичними критеріями. У ході побудови моделі кожен пункт опитувальника відноситься дослідником до тієї чи іншої шкали, а аналіз отриманих результатів підтверджує (чи спростовує) правильність такого віднесення, тобто чи справді той чи інший пункт суттєво працює на цю шкалу.

Конфірматорний факторний аналіз був застосований для кожного з трьох варіантів інструкції української версії. Проте для варіантів 1 та 2 ми не отримали статистично достовірних результатів, що свідчить про статистичну невідповідність емпіричних даних і теоретичної моделі.

Щодо третього варіанту інструкції ми бачимо (табл. 3), що запитання 3А (шкала послідовний стиль прийняття рішень: приймаючи рішення у стресових ситуаціях, я найчастіше так заглиблююся у деталі, що випускаю з уваги загальну картину) та запитання 3С (шкала логічний стиль прийняття рішень: приймаючи рішення у стресових ситуаціях, я найчастіше так зосереджуюсь на аналізі рішень, що не можу розпізнати міжособистісні потреби-свої власні та інших людей) є виключеними, тобто не мають статистично значущого впливу на відповідні шкали опитувальника. Проте, враховуючи розмір групи досліджуваних, дана модель потребує перевірки на етапі повної адаптації опитувальника.

Загалом результати КФА підтверджують вибір третього варіанту інструкції як основного при подальшій адаптації опитувальника.

**Результати конфірмаційного факторного аналізу
для шкал української версії опитувальника
“Стиль прийняття рішень” (3 варіант інструкції)**

	Parameter Estimate	Standard Error	T-Statistic	Prob. Level
(s1)-1-□[д21]	0,376	0,075	5,029	0,000
(s1)-2-□[д22]	0,633	0,063	10,032	0,000
(s1)-3-□[a23]	0,041	0,083	0,497	0,619
(s1)-4-□[б24]	0,474	0,070	6,742	0,000
(s1)-5-□[д25]	0,641	0,063	10,193	0,000
(s1)-6-□[a26]	0,592	0,065	9,156	0,000
(s2)-7-□[a21]	0,721	0,041	17,404	0,000
(s2)-8-□[б22]	0,783	0,036	21,620	0,000
(s2)-9-□[c23]	0,060	0,076	0,788	0,431
(s2)-10-□[c24]	0,652	0,047	13,769	0,000
(s2)-11-□[a25]	0,705	0,043	16,445	0,000
(s2)-12-□[б26]	0,746	0,039	18,942	0,000
(s3)-13-□[б21]	0,440	0,076	5,771	0,000
(s3)-14-□[a22]	0,614	0,071	8,656	0,000
(s3)-15-□[б23]	0,314	0,081	3,883	0,000
(s3)-16-□[a24]	0,569	0,072	7,918	0,000
(s3)-17-□[c25]	0,353	0,080	4,440	0,000
(s3)-18-□[c26]	0,489	0,074	6,581	0,000
(s4)-19-□[c21]	0,296	0,085	3,499	0,000
(s4)-20-□[c22]	0,237	0,086	2,755	0,006
(s4)-21-□[д23]	0,199	0,087	2,298	0,022
(s4)-22-□[д24]	0,440	0,081	5,446	0,000
(s4)-23-□[б25]	0,662	0,084	7,838	0,000
(s4)-24-□[д26]	0,540	0,081	6,661	0,000

Таким чином, проаналізовано адаптовані опитувальники, які спрямовані на дослідження особистісних аспектів прийняття рішень. Виділено такі якості, що лежать в основі прийняття рішень: толерантність/інтолерантність до невизначеності, готовність до ризику, раціональність, уважність, надуважність, втеча та прокрастинація. Проведена попередня адаптація опитувальника “Стиль прийняття рішень” (Decision-making style by Harvey F. Silver & J. Robert Hanson) українською мовою, в результаті якої отримані надійні, внутрішньо узгоджені шкали. Було здійснено розробку нових варіантів інструкції для опитувальника та перевірку кожного з них. Виявлено, що з трьох запропонованих варі-

антів (варіант, поданий авторами, та два нових) лише у випадку третього отримано найбільш надійні та валідні результати.

За допомогою конфірматорного факторного аналізу було перевірено статистичний вплив кожного пункту опитувальника на відповідну шкалу. Встановлено, що пункти А та С (запитання № 3) не мають такого взаємозв'язку зі шкалами 1 та 2.

У перспективі подальших досліджень є повна адаптація опитувальника з використанням нового варіанту інструкції.

Посилання:

1. *Завершнева Е. Ю.* Принципы неопределенности и дополнителности в квантовой механике и психологии: Проблема методологических заимствований / *Е. Ю. Завершнева* // Вестник Московского университета. — Сер. 14. Психология. — 2002. — № 1. — С. 75.
2. *Зажогина Н. В.* Психологические особенности принятия решения в процессе группового взаимодействия [Электронный ресурс] / *Н. В. Зажогина* // Педагогика и психология: Вестник Московского государственного гуманитарного университета им. М. А. Шолохова. — 2010. — № 4. — Режим доступа : <http://cyberleninka.ru/article/n/psihologicheskie-osobennosti-prinyatiya-resheniya-v-protseste-grupпового-vzaimodeystviya>.
3. *Зинченко В. П.* Толерантность к неопределенности: новост или психологическая традиция? / *В. П. Зинченко* // Человек в ситуации неопределенности / Гл. ред. *А. К. Болотова*. — М. : ТЕИС, 2007. — С. 9—33.
4. *Индина Т. А.* Психологические техники принятия решений в условиях неопределенности [Электронный ресурс] / *Т. А. Индина* // Бизнес-ключ. — 2009. — Режим доступа : <http://www.indina-consulting.com/viewstati.php?langu=ru&id=62>.
5. *Козелецкий Ю.* Психологическая теория решений / *Ю. Козелецкий*; [Перевод с польск. (в соавторстве с *Г. Е. Минцем*)]. — М. : Прогресс, 1979. — 502 с.
6. *Корнилова Т. В.* Мельбурнский опросник принятия решений: русскоязычная адаптация [Электронный ресурс] / *Т. В. Корнилова* // Психологические исследования. — 2013. — Т. 6 (31). — С. 4. — Режим доступа : <http://psystudy.ru/index.php/num/2013v6n31/883-kornilova31.html>
7. *Корнилова Т. В.* Новый опросник толерантности-интолерантности к неопределенности / *Т. В. Корнилова* // Психологический журнал. — 2010. — № 31 (1). — С. 74—86.
8. *Saris W.* Formulation of real life decisions: a study of foreign policy decisions / *W. Saris, I. Gallofer* // Acta Psychologica, 1983. — N 56. — P. 247-265.

References (transliterated and translated):

1. *Zavershneva E. Ju.* Principy neopredelennosti i dopolnitel'nosti v kvantovoj mehanike i psihologii: Problema metodologicheskikh zaimstvovaniy (Principles of uncertainty and complementarity in quantum mechanics and psychology: Problem of methodological loans). // Bulletin of Moscow University. Ser. 14. Psychology, 2002. № 1. P. 75.
2. *Zazhogina N. V.* Psihologicheskie osobennosti prinjatija reshenija v processe gruppovogo vzaimodejstviya (Psychological features of the decision-making in the process of group interaction [Electronic resource]. // Pedagogy and Psychology: Bulletin of M. Sholokhov State Humanitarian University of Moscow, 2010. № 4. — Mode of access : <http://cyberleninka.ru/article/n/psihologicheskie-osobennosti-prinyatiya-resheniya-v-protseste-grupпового-vzaimodeystviya>.
3. *Zinchenko V. P.* Tolerantnost' k neopredelennosti: novost' ili psihologicheskaja tradicija? (Tolerance for uncertainty: the news or psychological tradition?). // Man in a situation of uncertainty / A. K. Bolotova (ed.). Moscow, 2007. P. 9—33.

4. *Indina T. A.* Psihologicheskie tehniki prinjatija reshenij v uslovijah neopredelennosti (Psychological techniques of decision-making under conditions of uncertainty). [Electronic resource] // Business Key, 2009. — Mode of access : <http://www.indina-consulting.com/viewstati.php?langu=ru&id=62>.
5. *Kozeleckij Ju.* Psihologicheskaja teorija reshenij (Psychological theory of decisions). [Translated from Polish. (in collaboration with *G. E. Mints*)]. Moscow, 1979. 502 p.
6. *Kornilova T. V.* Mel'burgzhskij oprosnik prinjatija reshenij: russkojazychnaja adaptacija (Melburg questionnaire of decision-making: Russian-language adaptation [Electronic resource]. // Psychological Research, 2013. Vol. 6 (31). P. 4. — Mode of access : <http://psystudy.ru/index.php/num/2013v6n31/883-kornilova31.html>
7. *Kornilova T. V.* Novyj oprosnik tolerantnosti-intolerantnosti k neopredelennosti (The new questionnaire of tolerance-intolerance for uncertainty). // Psychological Journal, 2010. № 31 (1). P. 74—86.
8. *Saris W., Gallofer I.* Formulation of real life decisions: a study of foreign policy decisions // Acta Psychologica, 1983. № 56. P. 247—265.

Стаття надійшла до редакції 16.04.2014

И. Гриджук

Адаптация опросника “Стиль принятия решений”

Проанализированы адаптированные опросники, направленные на исследование личностных аспектов принятия решений. Выделены такие качества, лежащие в основе принятия решений: толерантность / интолерантность к неопределенности, готовность к риску, рациональность, внимательность, сверхвнимательность, бегство и прокрастинация. Проведена предварительная адаптация опросника “Стиль принятия решений” (Decision-making style by Harvey F. Silver & J. Robert Hanson) на украинском языке, в результате которой получены надежные, внутренне согласованные шкалы. Были осуществлены разработка новых вариантов инструкции для опросника и проверка каждого из них. Выявлено, что из трех предложенных вариантов (вариант, представленный авторами, и два новых) только в случае третьего получено наиболее надежные и валидные результаты. С помощью конфирматорного факторного анализа было проверено статистическое влияние каждого пункта опросника на соответствующую шкалу.

Ключевые слова: стиль принятия решений, надёжность, валидность, конфирматорный факторный анализ.

I. Hrydzhuk

Adaptation “Decision-Making Style” Questionnaire

The article deals with the analysis of adopted questionnaires aimed at researching personal aspects of decision-making. The author highlights the following qualities that underlie decision-making, namely: tolerance / intolerance for uncertainty, willingness to risk, rationality, care, over care, flight and procrastination. A preliminary adaptation of “Decision-making Style” questionnaire (by Harvey F. Silver & J. Robert Hanson) into the Ukrainian language is made and as a result reliable, internally consistent scales are obtained. The development of new variants of the questionnaire instructions with checking each of them is carried out. Within the three proposed options (the version presented by the authors, and two new ones) only in the case of the third one the most reliable and valid results are gained. Using confirmatory factor analysis, the statistical effect of each item of the questionnaire to the appropriate scale is verified.

Key words: decision-making style, reliability, validity, confirmatory factor analysis.

Рецензент – кандидат психологічних наук,
старший науковий співробітник Н. І. Волошко